

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.12.1995, sp. zn. Tzn 22/95, ECLI:CZ:NS:1995:TZN.22.1995.1

Číslo: 33/1996

Právní věta: Samosprávu stavebního bytového družstva nelze považovat za samosprávu ve smyslu ustanovení § 89 odst. 9 tr. zák. o veřejném činiteli. Uvedený znak tohoto ustanovení splňují jen takové samosprávné orgány, jejichž činnost je svým rozsahem a povahou obdobná činnosti státní správy. Musí jít o takovou samosprávu, která se týká věcí veřejných na určitém území státu a dopadá na větší skupiny lidí. V obcích, které jsou základními územními samosprávnými celky, jde o obecní zastupitelstvo, radu a starostu, obecní policii, popřípadě o orgány plnící obdobné funkce ve městech.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.12.1995

Spisová značka: Tzn 22/95

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Veřejný činitel

Předpisy: 140/1961 Sb. § 89 odst. 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 33/1996 sb. rozh.

Samosprávu stavebního bytového družstva nelze považovat za samosprávu ve smyslu ustanovení § 89 odst. 9 tr. zák. o veřejném činiteli. Uvedený znak tohoto ustanovení splňují jen takové samosprávné orgány, jejichž činnost je svým rozsahem a povahou obdobná činnosti státní správy. Musí jít o takovou samosprávu, která se týká věcí veřejných na určitém území státu a dopadá na větší skupiny lidí. V obcích, které jsou základními územními samosprávnými celky, jde o obecní zastupitelstvo, radu a starostu, obecní policii, popřípadě o orgány plnící obdobné funkce ve městech.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 12. 1995 sp. zn. [Tzn 22/95](#))

K stížnosti pro porušení zákona, Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 1. 1989 sp. zn. 6 To 29/88, jakož i rozsudek Krajského soudu v Brně sp. zn. 1 T 17/87, v částech týkajících se obviněného I. H. a zprostil jej obžaloby.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 1988 sp. zn. 1 T 17/87 bylo pro různé trestné činy odsouzeno celkem 38 obviněných v čele s hlavním pachatelem JUDr. V. K. Jedním z obviněných v této skupinové trestní věci byl i I. H., který byl tímto rozsudkem uznán vinným pomocí k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 10 odst. 1 písm. c), § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. Podkladem výroku o vině bylo zjištění, že obžalovaný se dopustil skutku uvedeného v obžalobě, podle které

I. v březnu nebo dubnu 1978 po předchozí dohodě s předsedou představenstva SBD Máj v Brně JUDr. K. zprostředkoval neoprávněné získání bytu č. 12, Mercova 42, Brno, pro I. S. za částku 41 500 Kčs ve prospěch JUDr. K. a JUDr. H.

II. v dubnu nebo květnu 1978 po předchozí vzájemné dohodě s předsedou představenstva SBD Máj v Brně JUDr. K. zprostředkoval neoprávněné získání bytu č. 34, Srbská 49, Brno, pro J. F. za částku 75 935 Kčs, kterou získali JUDr. K. a JUDr. H.

Za to byl odsouzen podle § 158 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání tři a půl roku, přičemž pro jeho výkon byl zařazen do první nápravně výchovné skupiny.

Tento rozsudek vedle dalších obžalovaných napadl odvoláním rovněž I. H. a jeho manželka. Odvolání tehdejšího krajského prokurátora v Brně nesměřovalo do výroku rozsudku týkajícího se I. H.

Podané opravné prostředky projednal ve veřejném zasedání býv. Nejvyšší soud ČSR jako soud odvolací. Rozsudkem ze dne 31. 1. 1989 sp. zn. 6 To 29/88 podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu v části týkající se I. H. a rozhodl podle § 259 odst. 3 tr. ř. sám ve věci tak, že jej uznal vinným pomocí k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 10 odst. 1 písm. c), § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. v jednočinném souběhu s pomocí k trestnému činu přijímání úplatku podle § 10 odst. 1 písm. a) a § 160 odst. 2, 3 tr. zák., protože v březnu až květnu 1978 po předchozí dohodě s předsedou představenstva SBD Máj v Brně obviněným K. zprostředkoval neoprávněné přidělené družstevního bytu I. S. v Brně, Mercova 42, za částku 55 000 Kčs a J. F. v Brně, Srbská 49, za částku 100 000 Kčs, z kterých připadly po zaplacení zůstatkové hodnoty členského podílu a dalších poplatků částky 41 500 Kčs a 75 935 Kčs, tj. celkem 117 435 Kčs na úplatky. Za to mu pak uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání tři roků se zařazením do první nápravně výchovné skupiny.

Citovaný rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 1. 1989 napadl ministr spravedlnosti ČR v části týkající se odsouzeného I. H. stížností pro porušení zákona podanou v jeho prospěch. Z jejího písemného vyhotovení je patrné, že vytýká býv. Nejvyššímu soudu ČSR pochybení spočívající v tom, že obviněného I. H. po zrušení rozsudku soudu prvního stupně uznal vinným též pomocí k trestnému činu přijímání úplatku podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 160 odst. 2, 3 tr. zák. Trestnost tohoto činu, jenž měl být spáchán v březnu až květnu 1978, přičemž ke vznesení obvinění I. H. došlo dne 7. 2. 1985, měla podle stěžovatele zaniknout promlčením podle § 67 odst. 1 písm. c) tr. zák., tedy po pěti letech.

Ministr spravedlnosti ČR proto navrhl, aby Nejvyšší soud ČR podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že byl v neprospěch I. H. rozsudkem býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 1. 1989 sp. zn. 6 To 29/88 porušen zákon v ustanoveních § 67 odst. 1 písm. c), § 160 odst. 2, 3 tr. zák., aby jej podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil a dále aby postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČR z podnětu podané stížnosti pro porušení zákona a na podkladě spisového materiálu podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost všech výroků napadeného rozhodnutí týkajících se obviněného I. H., jakož i řízení, jež mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Stížnost pro porušení zákona je důvodná. Pokud senát býv. Nejvyššího soudu ČSR oproti rozhodnutí soudu prvního stupně, byť po nepodstatné úpravě jinak správně zjištěného skutkového stavu, jej vedle pomoci k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. uznal vinným i pomocí k trestnému činu přijímání úplatku podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 160 odst. 2, 3 tr. zák., evidentně pochybil. Přehlédl totiž, že této právní kvalifikace na takové jednání obviněného nelze již užít, neboť I. H. se podle obžaloby zažalovaného skutku dopustil v období od března do května 1978. Vzhledem k ustanovení § 67 odst. 1 písm. c) tr. zák., podle něhož trestnost činu zaniká uplynutím promlčecí doby, jež činí pět let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně tři roky a nedosahuje deseti roků (trestní sazba u trestného činu úplatkářství podle § 160 odst. 3 tr. zák. byla stanovena v rozmezí od jednoho roku do pěti roků), bylo trestní stíhání I. H. pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2, 3 tr. zák. již v době jeho zahájení, k němuž došlo dne 7. 2. 1985 vznesením obvinění, promlčeno.

Po tomto zjištění senát Nejvyššího soudu ČR podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 1. 1989 sp. zn. 6 To 29/88 byl v neprospěch odsouzeného I. H. porušen zákon v ustanoveních § 67 odst. 1 písm. c) a § 160 odst. 2, 3 tr. zák. a podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek v části týkající se jmenovaného zrušil.

V důsledku tohoto rozhodnutí se trestní věc obviněného I. H. dostala do stadia po rozhodnutí soudu prvního stupně, které bylo napadeno odvoláními obžalovaného I. H. a jeho manželky směřujícími do výroku o vině podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. a do výroku o trestu. Od podání těchto opravných prostředků uplynula delší doba, v jejímž průběhu došlo k novelizaci trestního zákona zákonem č. 175/1990 Sb. a dalšími, takže senát Nejvyššího soudu ČR musel zkoumat, zda současná právní úprava není pro obviněného I. H. ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. příznivější.

Podle platného znění trestního zákona se trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. dopustí, kdo jako veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu, a nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný majetkový prospěch vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonům, překročí svou pravomoc, nebo nesplní povinnost vyplývající z jeho pravomoci. Podle § 89 odst. 9 je veřejným činitelem volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník orgánu státní správy a samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu nebo příslušník ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností.

Ve světle těchto znaků musel senát Nejvyššího soudu ČR řešit otázku, zda JUDr. V. K. jako bývalého předsedu SBD Máj v Brně, resp. JUDr. H. jako místopředsedu tohoto družstva, lze i v současnosti považovat za speciální subjekt ve smyslu ustanovení § 89 odst. 9 tr. zák., tedy za veřejného činitele, a zda samospráva bytového družstva plní funkci voleného orgánu na úseku výstavby, rozdělování, provozu a údržby, popř. směny bytového fondu, je samosprávou ve smyslu uvedeného ustanovení trestního zákona tak, jak tomu bylo v minulosti.

Při řešení této otázky Nejvyšší soud ČR vycházel z obsahu změn, k nimž došlo proti dřívějšímu znění § 89 odst. 9 tr. zák., a dospěl k závěru, že samosprávu stavebního bytového družstva nelze považovat za samosprávu ve smyslu tohoto zákonného ustanovení. Za orgány samosprávy je nutno podle názoru Nejvyššího soudu ČR považovat v obcích, které jsou základními územními samosprávnými celky, obecní zastupitelstvo, radu a starostu, obecní policii, popřípadě orgány plnící obdobné funkce ve městech. Musí jít tedy o takovou samosprávu, která se týká věcí veřejných na určitém území státu a dopadá na větší skupiny lidí. Tyto orgány samosprávy jsou také na druhé straně vybaveny odpovídající pravomocí, dotýkající se rovněž většího okruhu obyvatel a korespondující s úkoly, které

jsou samosprávnými celky plněny. Legislativní změna provedená novelou trestního zákona v roce 1990 zúžila obsah i rozsah pojmu veřejného činitele.

Lze tedy uzavřít, že funkcionáře a odpovědné pracovníky samospráv bývalých i současných bytových družstev, plnících úkoly na úseku hospodaření s byty, nelze považovat za veřejné činitele podle § 89 odst. 9 tr. zák. V projednávané věci to znamená, že z dnešního pohledu jak JUDr. V. K., tak JUDr. H. z titulu tehdy zastávaných funkcí nejsou již veřejnými činiteli a pokud jim v roce 1978 obviněný I. H. zprostředkoval prokázané finanční částky blíže uvedené ve spise jako úplatek za neoprávněné přidělení družstevního bytu, nenaplnuje již toto jeho jednání zákonné znaky skutkové podstaty pomoci k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 10 odst. 1 písm. c), § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. To však neznamená, že by takové jednání bylo dnes již zcela beztrestné. V úvahy by skutečně přicházelo posouzení jednání I. H. jako formy účastenství na trestném činu přijímání úplatku, pokud by tento trestný čin nebyl již promlčen. Protože užití pozdějšího zákona, vzhledem k výše uvedenému výkladu § 89 odst. 9 tr. zák., je pro obviněného I. H. příznivější, Nejvyšší soud ČR zrušil i tu část rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 1988 sp. zn. 1 T 17/87, která se ho týká, a podle § 226 písm. b) tr. ř. jej obžaloby v celém rozsahu zprostil, neboť skutek, pro který byl stíhán, obžalován a posléze i odsouzen, již není trestným činem. ?